

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GUÉNON, RENÉ

Scurtă privire asupra inițierii / René Guénon; trad. din lb. franceză:

Roxana Cristian și Florin Mihăescu. - Ed. a 2-a - București: Herald, 2022

ISBN 978-973-111-957-1

I. Cristian, Roxana (trad.)

II. Mihăescu, Florin (trad.)

141.33

Pentru noutăți și comenzi:

www.edituraherald.ro

office@edituraherald.ro

Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61

Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60

Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

René Guénon

APERÇUS SUR L' INITIATION

© Les Éditions Traditionnelles,

1946, Paris

René Guénon

Scurtă privire asupra inițierii

Traducere din limba franceză:

ROXANA CRISTIAN și FLORIN MIHĂESCU

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Cuvânt - înainte	9	XIII. Despre secretul inițiativ	105
I. Cale inițiativă și cale mistică	15	XIV. Despre calificările inițiatice	113
II. Magie și misticism	21	XV. Rituri inițiatice	129
III. Diverse erori privind inițierea	27	XVI. Ritul și simbolul	135
IV. Despre condițiile inițierii	33	XVII. Mituri, mistere și simboluri	141
V. Despre regularitatea inițiativă	39	XVIII. Simbolism și filosofie	151
VI. Sinteză și sincretism	51	XIX. Rituri și ceremonii	159
VII. Împotriva amestecului formelor tradiționale	57	XX. Despre „magie ceremonială”	165
VIII. Despre transmisiunea inițiativă	63	XXI. Despre preținsele „puteri” psihice	173
IX. Tradiție și transmisiune	71	XXII. Respingerea „puterilor”	179
X. Centre inițiatice	77	XXIII. Consacrări și rituri inițiatice	185
XI. Organizații inițiatice și secte religioase	85	XXIV. Rugăciunea și incantația	193
XII. Organizații inițiatice și societăți secrete	91	XXV. Despre încercările inițiatice	201
		XXVI. Despre moartea inițiativă	207
		XXVII. Nume profane și nume inițiatice	213
		XXVIII. Simbolismul teatrului	219
		XXIX. „Operativ” și „speculativ”	225
		XXX. Inițiere efectivă și inițiere virtuală	231

XXXI. Despre învățământul inițiativ	235
XXXII. Limitele mentalului	243
XXXIII. Cunoaștere inițiativă și „cultură” profană	249
XXXIV. Mentalitate școlară și pseudoinițiere	255
XXXV. Inițiere și „pasivitate”	261
XXXVI. Inițiere și „serviciu”	269
XXXVII. Darul limbilor	275
XXXVIII. Roza-Cruce și Rozicrucieni	281
XXXIX. Mari mistere și mici mistere	289
XL. Inițiere sacerdotală și inițiere regală	295
XLI. Câteva considerații asupra hermetismului	301
XLII. Transmutare și transformare	309
XLIII. Despre noțiunea de elită	317
XLIV. Despre ierarhia inițiativă	323
XLV. Despre infailibilitatea tradițională	329
XLVI. Despre două devize inițiatice	337
XLVII. „ <i>Verbum, Lux et Vita</i> ”	343
XLVIII. Nașterea <i>Avatărului</i>	349

Cuvânt-înainte

Ni s-a cerut, din diverse părți și în mai multe rânduri, să reunim într-un volum articolele care au apărut în revista *Études Traditionnelles* asupra unor probleme raportate direct la inițiere; nu a fost însă posibil să îndeplinim imediat această cerere, deoarece considerăm că o carte trebuie să fie altceva decât o simplă colecție de articole, și aceasta cu atât mai mult cu cât, în cazul de față, articolele, ce răspundeau unor circumstanțe și adesea unor întrebări care ni se adresau, nu se înlănțuiau precum capitolele succesive ale unei cărți; trebuiau deci refăcute, completate și dispuse altfel, ceea ce am și făcut aici. Aceasta nu înseamnă, de altfel, că am vrut să facem un tratat mai mult sau mai puțin complet și, într-un fel, „didactic”; lucrul ar fi de înțeles, la rigoare, dacă ar fi să studiem numai o formă particulară de inițiere, dar, fiind vorba, dimpotrivă, despre inițiere în general, sarcina ar fi fost imposibilă, căci problemele ce se pot pune în această privință nu sunt deloc epuizabile, natura însăși a subiectului opunându-se oricărei delimitări riguroase, astfel că nimeni nu ar putea avea pretenția ca toate problemele să fie tratate fără a se omite vreuna. Într-un cuvânt, tot ce se poate face este să luăm în considerare anumite aspecte, să ne plasăm în anumite puncte de vedere, care desigur, chiar dacă au o importanță ce apare imediat, dintr-o rațiune sau alta, lasă totuși în afara lor multe unghiuri care ar fi, de asemenea, legitime; din aceste motive ne-am gândit că termenul „scurtă privire” poate caracteriza cel mai bine conținutul prezentei lucrări, cu atât mai mult cu cât, chiar în privința problemelor globale, nu e posibil să fie „epuizată” complet nici măcar una singură.

E de la sine înțeles, de altfel, că nu se putea pune problema să repetăm aici ceea ce am spus în alte cărți în legătură

în general, ea purcede în definitiv dintr-o origine nonumană, fără de care n-ar fi cu adevărat nici tradiție, nici inițiere, ci numai una dintre acele „parodii” pe care le întâlnim atât de frecvent în lumea modernă, care nu vin de nicăieri și nu duc nicăieri și care, de asemenea, nu reprezintă cu adevărat, dacă se poate spune astfel, decât neantul pur și simplu, când nu sunt instrumentele inconștiente a ceva încă și mai rău.

I

Cale inițiativă și cale mistică

Confuzia între domeniul ezoteric și inițiativ, pe de o parte, și domeniul mistic, pe de alta, sau, dacă se preferă, între punctele de vedere care le corespund este una dintre cele mai frecvente astăzi și, se pare, nu totdeauna în întregime dezinteresate; aceasta este, de altfel, o atitudine destul de nouă sau care, cel puțin în anumite medii, s-a generalizat mult în acești ultimi ani, de aceea ni se pare necesar să începem prin a ne explica net asupra acestui punct. A devenit o modă, dacă se poate spune așa, să se califice ca „mistiche” înseși doctrinele orientale, până și cele în care nu există nici măcar umbra unei aparențe exterioare ce ar putea da loc la o asemenea calificare din partea celor care n-ar putea merge mai departe de aparențe; originea acestei false interpretări e imputabilă, firește, anumitor orientaliști care poate n-au ajuns la ea, la început, printr-un gând ascuns, bine definit, ci numai datorită incomprehensiunii și prejudecății lor obișnuite, mai mult sau mai puțin inconștiente, de a reduce totul la puncte de vedere occidentale¹. Dar au venit apoi alții, care s-au folosit de această asimilare abuzivă și care, văzându-i folosul pentru propriile lor scopuri, se străduiesc să propage ideea în

¹ Mai ales de când orientalistul englez Nicholson și-a permis să traducă *taḥawwuf* prin misticism, s-a convenit în Occident că ezoterismul islamic e ceva esențialmente „mistic”; și, chiar în acest caz, nu se mai vorbește deloc despre ezoterism, ci numai despre misticism, adică s-a ajuns la o adevărată substituție a punctelor de vedere. Culmea este că, asupra problemelor de acest ordin, opinia orientaliștilor, care nu cunosc aceste lucruri decât din cărți, contează cu mult mai mult în ochii imensei majorității a Occidentului decât avizul acelor care au o cunoaștere directă și efectivă!

afara lumii speciale și, în fond, destul de restrânse a orientaliștilor și a clientelei lor; faptul acesta e mai grav, nu numai pentru că astfel confuzia se răspândește din ce în ce mai mult, dar și pentru că sunt ușor sesizabile semnele neechivoce ale unei tentative „anexioniste”, contra căreia se cuvine să fim puși în gardă.

Într-adevăr, cei la care facem aluzie pot fi priviți ca negatorii cei mai „serioși” ai ezoterismului; sunt exoteriștii religioși care refuză să admită că ar exista ceva dincolo de propriul lor domeniu, dar care socotesc, fără îndoială, această asimilare sau „anexiune” mai abilă decât o negare brutală; și, văzând în ce mod unii dintre ei încearcă să travestească în „misticism” doctrinele cel mai clar inițiatice, s-ar părea, într-adevăr, că această sarcină are în ochii lor un caracter deosebit de urgent¹. Există, cu toate acestea, chiar în domeniul religios căruia îi aparține misticismul, ceva care, în anumite privințe, ar putea să se preteze mai bine la o apropiere sau mai degrabă la o aparență de apropiere; este ceea ce indică termenul de „ascetică”, întrucât în acest caz este vorba, cel puțin, despre o metodă „activă”, în locul absenței de metodă și al „pasivității” care caracterizează misticismul și asupra căroră vom reveni imediat²; dar e de la sine înțeles că aceste asemănări sunt cu totul exterioare și, pe de altă parte, această „ascetică” nu are poate decât scopuri prea vizibil limitate pentru a putea fi cu folos utilizate în acest fel, în timp ce, cu misticismul, nu se știe niciodată prea exact unde se ajunge și chiar acest vag e, cu siguranță, propice confuziilor.

Numai cei care fac acest lucru deliberat, ca și cei care îi urmează mai mult sau mai puțin inconștient nu par să se îndo-

¹ Alții se silesc, de asemenea, să travestească doctrinele orientale în „filosofie”, dar această falsă asimilare este, în fond, mai puțin periculoasă decât cealaltă, din pricina înguste limitări a însuși punctului de vedere filosofic; de altfel, aceștia nu reușesc, prin felul în care prezintă doctrinele respective, decât să facă ceva total lipsit de interes și ceea ce se degajă din lucrările lor e cel mai adesea o prodigioasă impresie de „plictiseală”.

² Putem cita ca exemplu de „ascetică” *Exercițiile spirituale ale sfântului Ignatius de Loyola*, al cărui spirit e incontestabil pe cât posibil de puțin mistic și care este cel puțin verosimil că s-a inspirat în parte din anumite metode inițiatice de origine islamică, dar bineînțeles, aplicându-le unui scop total diferit.

iască de faptul că, în tot ce se referă la inițiere, nu există, în realitate, nimic vag, nimic nebulos, ci, dimpotrivă, lucruri foarte precise și „pozitive”; de fapt, inițierea este, prin însăși natura sa, pur și simplu incompatibilă cu misticismul.

Această incompatibilitate nu rezultă, de altfel, din ceea ce implică, la origine, cuvântul „misticism”, el însuși evident înrudit chiar cu vechea denumire a „misterelor”, care aparțin dimpotrivă ordinului inițiatice; dar acesta este unul dintre cuvintele pentru înțelegerea cărora, departe de a ne putea referi numai la etimologie, este riguros obligatoriu să ținem seama de sensul impus prin folosirea lui, sens care este, de fapt, singurul ce i se atribuie la ora actuală. Or, fiecare știe ce se înțelege, de câteva secole, prin „misticism”, încât nu mai e posibil să fie folosit pentru a desemna altceva; acesta și este termenul despre care spunem că nu are și nu poate avea nimic comun cu inițierea, mai întâi pentru că acest misticism ține exclusiv de domeniul religios, adică exoteric, și apoi deoarece calea mistică diferă de calea inițiatice prin toate caracterele lor esențiale, diferența fiind de așa natură, încât creează, între ele, o adevărată incompatibilitate.

Precizăm, de altfel, că este vorba mai degrabă despre o incompatibilitate, de fapt, decât despre principiu, în sensul că în niciun caz nu negăm valoarea, cel puțin relativă, a misticismului, și nici nu-i contestăm locul care îi aparține în mod legitim în anumite forme tradiționale; calea inițiatice și calea mistică pot coexista¹ perfect, dar ceea ce vrem să spunem este că e imposibil ca cineva să le urmeze concomitent, și aceasta fără a prevedea obiectivul către care pot conduce, în afară de faptul că, având în vedere diferența profundă între domeniile la care se referă aceste căi, se poate bănuși că obiectivul n-ar putea fi același în realitate.

Am spus deja că această confuzie, care-i face pe unii să vadă misticism acolo unde nu e nici cea mai mică urmă, își are

¹ Ar putea fi interesant, în această privință, să se facă o comparație cu „calea uscată” și „calea umedă” a alchimiștilor, dar aceasta ar ieși din cadrul studiului de față.

punctul de pornire în tendința de a reduce totul la puncte de vedere occidentale; pentru că, în realitate, misticismul propriu-zis este ceva ce aparține exclusiv creștinismului occidental.

În legătură cu aceasta, am avut ocazia să facem o observație destul de curioasă ca să o notăm aici: într-o carte despre care am vorbit în altă parte¹, filosoful Bergson, opunând ceea ce el numește „religie statică” și „religie dinamică”, consideră că cea mai înaltă expresie a acesteia din urmă constă în misticism, pe care, de altfel, nu-l înțelege deloc și îl admiră mai ales pentru ceea ce noi socotim a fi, din contră, vag și chiar greșit sub anumite raporturi; dar ceea ce poate părea de-a dreptul ciudat din partea unui „necreștin” e că pentru el „misticismul complet”, oricât de puțin satisfăcătoare ar fi ideea pe care și-o face, e același ca și pentru misticii creștini. Într-adevăr, ca o consecință necesară a puținei stime pe care o arată „religiei statice”, filosoful uită că aceștia sunt creștini înainte chiar de a fi mistici sau, cel puțin, pentru a justifica faptul că ei sunt creștini, el pune în mod ilegal misticismul la originea creștinismului însuși; și, pentru a stabili în această privință un fel de continuitate între creștinism și iudaism, ajunge să-i transforme în „mistici” pe profeții iudei; evident, despre caracterul misiunii profeților și despre natura inspirației lor n-are nici cea mai vagă idee².

Oricum, dacă misticismul creștin, oricât de deformată și împuștinată ar fi concepția sa, este astfel în ochii săi chiar tipul misticismului, motivul e în fond ușor de înțeles: strict vorbind, nu există niciun alt misticism în afară de acesta; și chiar misticii numiți „independenți”, cărora noi le vom spune „aberanți”, nu se inspiră, în realitate, chiar fără să știe, decât tot din idei creștine, denaturate, mai mult sau mai puțin golite de conținutul lor original. Dar și acestea, ca și multe altele îi scapă filosofului nostru

¹ „Les deux sources de la morale et de la religion” – în legătură cu acest subiect vezi cap. XXXIII din *Domnia cantității și semnele vremurilor*. (Trad. Teodoru Ghiondea, Ed. Herald, 2022 – N. red)

² De fapt, nu se poate găsi misticism iudaic propriu-zis decât în hasidism, adică într-o epocă foarte recentă.

care se silește să descopere, înainte de creștinism, „schite ale misticismului viitor”, când, de fapt, e vorba despre lucruri total diferite. Există, îndeosebi în legătură cu India, câteva pagini care dovedesc o nemaiauzită incomprehensiune. Există, de asemenea, misterele grecești, și aici apropierea bazată pe înrudirea etimologică pe care am semnalat-o mai sus se reduce, de fapt, la un destul de prost joc de cuvinte; în plus, Bergson e silit să mărturisească el însuși că „cea mai mare parte dintre mistere n-au avut nimic mistic”; dar atunci, de ce vorbește în acești termeni? Reprezentarea lui despre ceea ce au fost aceste mistere este cea mai „profană” din câte ar putea fi; ignorând totul despre inițiere, cum ar putea înțelege că acolo, la fel ca și în India, era ceva care, mai întâi, nu avea nimic de ordin religios și apoi mergea incomparabil mai departe decât „misticismul” său și chiar, trebuie să spunem, decât autenticul misticism care, prin însuși faptul că ține de domeniul pur exoteric, are limitările sale¹.

Nu ne propunem acum să expunem în detaliu și complet toate diferențele care separă, în realitate, cele două puncte de vedere, inițiativ și mistic, deoarece numai pentru aceasta ar fi nevoie de un întreg volum; intenția noastră este de a insista mai degrabă asupra diferenței în virtutea căreia inițierea, în însuși procesul său, prezintă cu totul alte caractere decât misticismul, chiar opuse, ceea ce e suficient pentru a arăta că este vorba

¹ Alfred Loisy a vrut să-i răspundă lui Bergson și să susțină, împotriva lui, că nu există decât o singură „sursă” pentru morală și pentru religie; în calitatea sa de specialist în „istoria religiilor”, el preferă teoriile lui Frazer celor ale lui Durkheim; și, de asemenea, ideea unei „evoluții” continue celei a unei „evoluții” prin mutații bruște; în ceea ce ne privește, acestea au aceeași valoare; dar există cel puțin un punct asupra căruia trebuie să-i dăm dreptate, și acesta se datorează educației sale ecleziastice; grație acesteia, el îi cunoaște pe mistici mult mai bine decât Bergson și observă că ei n-au avut niciodată nici cea mai mică bănuială despre ceva care să se asemene cât de puțin cu „elanul vital”; evident, Bergson a vrut să-i facă înainte de orice „bergsonieni”, ceea ce nu e deloc conform cu realitatea istorică; și A. Loisy se miră, de asemenea, pe bună dreptate, să vadă că Jeanne d'Arc e trecută printre mistici. Semnalăm în trecere, pentru că e interesant de notat și aceasta, că lucrarea se deschide printr-o mărturisire amuzantă: „Autorul prezentului opuscul, declară el, nu-și cunoaște vreo înclinație specială pentru probleme de ordin pur speculativ”. Iată, cel puțin, o lăudabilă franchețe; și apoi o spune el însuși, și într-un fel atât de spontan, încât îl credem pe cuvânt!

despre două „căi” nu numai distincte, ci și, în sensul pe care l-am precizat, incompatibile. Ceea ce se spune cel mai adesea în această privință este că misticismul este „pasiv”, iar inițierea, „activă”; faptul este, de altfel, foarte adevărat, cu condiția să fie bine determinată accepțiunea în care trebuie exact înțeles. Aceasta înseamnă mai ales că, în cazul misticismului, individul se mărginește să primească pur și simplu ceea ce i se prezintă și așa cum i se prezintă, fără ca el însuși să intervină cu ceva; și, să o spunem imediat, că pericolul principal rezidă tocmai în faptul că e „deschis” astfel tuturor influențelor, de orice ordin ar fi; în plus, cu rare excepții, el nu are pregătirea doctrinară necesară pentru a stabili între ele o oarecare diferențiere¹.

În cazul inițierii, dimpotrivă, individului îi aparține inițiativa unei „realizări”, care va fi urmărită metodic, sub un control riguros și permanent, și care trebuie să ducă, normal, la depășirea chiar a posibilităților individului ca atare; este absolut necesar să adăugăm că această inițiativă nu e suficientă, căci, evident, individul nu s-ar putea depăși prin propriile sale mijloace, dar inițiativa – și acest lucru contează pentru moment – constituie obligatoriu punctul de plecare pentru întreaga „realizare” a inițiatului, pe când misticul nu are nicio inițiativă, nici chiar pentru acțiuni care nu trec dincolo de domeniul posibilităților individuale. Această distincție poate părea destul de clară, întrucât arată că cele două căi – inițiativă și mistică – n-ar putea fi urmate simultan, dar nu este totuși suficientă; am putea chiar spune că această distincție nu răspunde decât aspectului cel mai „exoteric” al problemei și, în orice caz, e prea incompletă în ceea ce privește inițierea, fiind departe de a include toate condițiile necesare acesteia; dar, înainte de a aborda studiul acestor condiții, trebuie să risipim alte câteva confuzii.

¹ Acest caracter de „pasivitate” explică, dacă nu justifică, erorile moderne care tind să-i confunde pe mistici fie cu „mediumii”, fie cu alți „sensibili” în sensul pe care „psihiștii” îl dau acestui cuvânt, fie chiar de-a dreptul cu bolnavi.

II

Magie și misticism

Inițierea și misticismul sunt adesea confundate de cei care vor, din anumite motive, să nege, mai mult sau mai puțin expres, realitatea inițierii înseși, reducând-o la altceva; pe de altă parte, mediile cu pretenții inițiatice nejustificate, ca mediile ocultiste, au tendința de a privi ca parte integrantă a domeniului inițierii, dacă nu chiar ca parte esențială a ei, o mulțime de aspecte de cu totul alt gen, care îi sunt cu totul străine și între care magia ocupă, cel mai adesea, primul loc. Aceste confuzii sunt, în același timp, motivele pentru care magia prezintă pericole deosebit de grave pentru occidentalii moderni, primul dintre acestea fiind tendința lor de a acorda o importanță excesivă la tot ce este „fenomen”, după cum o arată de altfel și dezvoltarea pe care au dat-o științelor experimentale; dacă sunt atât de ușor seduși de magie și dacă se iluzionează într-un asemenea grad asupra deschiderii ei reale, este pentru că magia e și ea o știință experimentală, deși destul de diferită, desigur, de ceea ce învățământul universitar înțelege sub această denumire. Nu trebuie însă să ne amăgim: în magie e vorba despre un gen de lucruri care n-are în el absolut nimic „transcendent”; dar, și chiar dacă o asemenea știință poate, ca oricare alta, să fie legitimată prin atașarea sa la principiile superioare, de care, de fapt, depinde totul, conform concepției generale a științelor tradiționale, ea nu se va plasa totuși decât pe ultima treaptă a aplicațiilor secundare și contingente, printre cele mai îndepărtate de principii, și deci cele mai de jos dintre toate.

În acest fel este considerată magia în toate civilizațiile orientale: că există și acolo este un fapt de necontestat, dar e foarte departe de a fi onorată așa cum își imaginează prea adesea occidentalii, gata să atribuie altora propriile lor tendințe și propriile lor concepții. Chiar în Tibet, ca și în India sau în China, practica magiei ca „specialitate”, dacă se poate spune așa, e lăsată celor care sunt incapabili să se ridice pe o treaptă superioară; aceasta, bineînțeles, nu înseamnă că ceilalți nu pot uneori să provoace, în mod excepțional și pentru motive speciale, fenomene asemănătoare în aparența lor cu fenomenele magice, dar scopul și chiar mijloacele puse în acțiune sunt în realitate cu totul altele. De altfel, pentru a ne menține la ceea ce cunoaște chiar lumea occidentală, să luăm pur și simplu povestirile despre sfinți și despre vrăjitori și să vedem câte fapte similare se găsesc și-ntr-o parte, și în cealaltă, ceea ce arată că, în pofida credinței „științistilor” moderni, fenomenele, oricare ar fi, nu demonstrează absolut nimic doar prin ele însele¹.

Este evident că iluzionarea asupra valorii acestor lucruri și asupra importanței ce li se atribuie crește considerabil pericolul; ceea ce este cu totul supărător în ce-i privește pe occidentalii care vor să se amestece în practicile de „magie” este, în starea actuală și în absența oricărui învățământ tradițional, ignoranța lor completă în legătură cu lucrurile cu care au de-a face într-un asemenea caz. Chiar lăsându-i deoparte pe măscăricii și pe șarlatanii atât de numeroși în epoca noastră, care, de fapt, nu fac decât să exploateze credulitatea naivilor, și, de asemenea, pe simplii fanteziști care cred că pot improviza o „știință” cum vor ei, cei care vor serios să încerce să studieze aceste fenomene sunt reduși la un foarte grosolan empirism, neavând date suficiente pentru a fi călăuziți, și nici organizații constituite care să-i sprijine și să-i protejeze; ei acționează precum copiii care, lăsați în voia lor, ar vrea să manevreze forțe

de temut, despre care nu știu nimic; și, dacă prea adesea apar accidente, atât de deplorabile prin asemenea imprudențe, nu trebuie să ne mirăm peste măsură.

Vorbind despre accidente, vrem să atragem atenția mai ales asupra riscului de dezechilibru la care se expun cei care acționează astfel; acest dezechilibru este într-adevăr o consecință frecventă a comunicării cu ceea ce unii numesc „planul vital” și care nu e, de fapt, altceva decât domeniul manifestării subtile, mai ales în modalitățile sale cele mai apropiate de ordinul corporal și, prin aceasta, cel mai ușor accesibile omului obișnuit.

Explicația e simplă: este vorba exclusiv despre dezvoltarea anumitor posibilități individuale, și încă de un ordin avansat de inferioritate; dacă această dezvoltare se produce într-un mod anormal, dezordonat și nearmonios, și în detrimentul posibilităților superioare, este firesc și într-un fel inevitabil ca ea să ajungă la un asemenea rezultat, fără să mai vorbim despre reacțiile, deloc neglijabile, uneori chiar teribile, ale forțelor de tot felul cu care individul intră, imprudent, în contact. Spunem „forțe”, fără precizări suplimentare, căci este puțin important pentru ceea ce ne-am propus; preferăm acest cuvânt, oricât de vag, celui de „entități”, întrucât, cel puțin pentru cei care nu sunt suficient de obișnuiți cu anumite moduri simbolice de a vorbi, riscă să dea ușor loc la „personificări” mai mult sau mai puțin fanteziste. De altminteri, cum am explicat adesea, această „lume intermediară” este mult mai complexă și mai întinsă decât lumea corporală; dar studiul atât al uneia, cât și al celeilalte intră, pentru același motiv, în ceea ce se poate numi „științe ale naturii”, în sensul cel mai adevărat al acestei expresii; a vrea să vezi aici ceva în plus înseamnă, repetăm, a te înșela în cel mai ciudat mod. În această „lume” nu există absolut nimic inițiativ și, de altfel, nici religios; aici se întâlnesc chiar, în general, mai multe obstacole decât puncte de sprijin pentru a ajunge la cunoașterea cu adevărat transcendentă, care este cu totul diferită de aceste științe contingente și care, fără

¹ Vezi *Domnia cantității și semnele vremurilor*, cap. XXXIX.

nicio urmă de vreun „fenomenism”, nu ține decât de pura intuiție intelectuală, singura care este pură spiritualitate.

Unii, după cercetarea mai mult sau mai puțin îndelungată a fenomenelor neobișnuite sau presupuse așa, sfârșesc prin a obosi, dintr-un motiv oarecare, sau prin a fi decepționați de nesemnificația rezultatelor obținute, care nu răspund așteptării lor și, lucru demn de remarcat, adesea se orientează spre misticism¹; aceasta pentru că, oricât de ciudat ar părea la prima vedere, misticismul răspunde încă, deși sub o altă formă, unor nevoi sau aspirații similare. Desigur, suntem departe de a contesta faptul că misticismul are, în el însuși, un caracter cu mult mai înalt decât magia; dar, în pofida acestuia, dacă se pătrunde în fondul lucrurilor, se poate constata că, cel puțin sub un anumit raport, diferența e mult mai mică decât s-ar crede: nici în misticism, într-adevăr, până la urmă nu e vorba decât despre „fenomene”, viziuni sau altele, manifestări sensibile sau sentimentale de tot felul, ceea ce îl cantonează exclusiv în domeniul posibilităților individuale². Trebuie spus că pericolele de iluzionare și de dezechilibru sunt departe de a fi depășite și, dacă în cazul misticismului îmbracă forme destul de diferite, ele nu sunt, prin aceasta, mai puțin grave; sunt chiar agravate, într-un sens, prin atitudinea pasivă a misticului care, cum spuneam mai sus, lasă ușa deschisă tuturor influențelor posibile; magicianul este cel puțin apărat până la un anumit punct prin atitudinea activă pe care se străduiește s-o păstreze față de aceste influențe, ceea ce nu înseamnă, de altfel, că reușește totdeauna și că nu sfârșește, prea adesea, prin a fi

¹ De asemenea, trebuie să spunem că s-a întâmplat, uneori, ca alții, după ce au intrat cu adevărat pe calea inițiativă – și nu numai în iluziile pseudo-inițierii, cum e cazul celor despre care am vorbit mai sus – să o abandoneze pentru misticism; motivele sunt, natural, destul de diferite și, în principal, de ordin sentimental, dar, oricare ar fi ele, în asemenea cazuri este vorba mai ales despre consecința unui defect din punctul de vedere al calificărilor inițiatice, cel puțin în ceea ce privește aptitudinea de a realiza inițierea efectivă; unul dintre exemplele cele mai tipice de acest gen care pot fi citate este cel al lui L.Cl. de Saint-Martin.

² Bineînțeles că aceasta nu înseamnă deloc că fenomenele despre care este vorba sunt numai de ordin psihologic, așa cum pretind unii moderni.

stăpânit de ele. De aici vine, pe de altă parte, faptul că misticul, aproape întotdeauna, e foarte ușor de înșelat de propria sa imaginație, ale cărei producții, de care el nu se îndoiește, se amestecă adesea, într-un mod aproape inextricabil, cu rezultatele reale ale „experiențelor” sale.

Din această cauză, nu trebuie exagerată importanța „revelațiilor” misticilor sau, cel puțin, acestea nu pot fi acceptate niciodată fără control¹; ceea ce constituie elementul de interes al anumitor viziuni este faptul că ele sunt în acord, în numeroase puncte, cu datele tradiționale ignorate în mod evident de misticul care a avut aceste viziuni²; dar ar fi o eroare și chiar o răsturnare a raporturilor normale să se considere că aceste viziuni constituie o „confirmare” a datelor tradiționale, care n-au deloc nevoie de așa ceva și care sunt, dimpotrivă, singura garanție a faptului că în aceste viziuni există realmente altceva decât un simplu produs al imaginației sau al fanteziei individuale.

¹ Această atitudine de rezervă prudentă, care e impusă de tendința naturală a misticilor spre „divagație” în sensul propriu al acestui cuvânt, e de altfel cea pe care o are în mod constant, cu privire la ei, catolicismul.

² Pot fi citate ca exemplu viziunile Annei-Catherine Emmerich.